

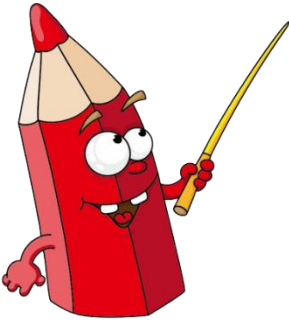
શિક્ષણ સાગર એપ્લીકેશન દ્વારા સંપાદિત પત્રક A ના નિષ્પત્તિ આધારિત પ્રશ્નો

ધોરણ – ૫

હિન્દી

સત્ર – ૨

વર્ગ શિક્ષકશ્રીનું નામ :

વર્ગ :

શાળાનું નામ :

તાલુકો : જિલ્લો :

ધોરણ ૧ થી ૮ ની અધ્યયન નિષ્પત્તિ અને પાઠ આયોજન મેળવવા
માટે ગુગલ પ્લે સ્ટોર પરથી શિક્ષણ સાગર એપ ડાઉનલોડ કરો.

શિક્ષણ સાગર

પ્રારંભિક

સંરચનાત્મક કે વિકાસાત્મક મૂલ્યાંકન

વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિનું સ્તર જાણવા અને વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિ પરથી નિદાન કરવા સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકનનો ઉપયોગ થાય છે. વર્ગશિક્ષણ સાથે મૂળભૂત રીતે સંકળાયેલ આ પ્રકારનું મૂલ્યાંકન વિદ્યાર્થીને માહિતી અપાયા બાદ, માહિતી વિતરણના કોઈ ચોક્કસ તબક્કે એટલે કે વિષયવસ્તુના કોઈ એક નિશ્ચિત એકમના શિક્ષણ બાદ કરી શકાય. આ પ્રકારનું મૂલ્યાંકન વિદ્યાર્થીઓને પ્રેરણા પૂરી પાડે છે અને શિક્ષકો માટે અધ્યાપન અભિગમ સુધારવાની દિશા સ્પષ્ટ કરે છે. આ પ્રકારનું મૂલ્યાંકન અધ્યયન - અધ્યાપન પ્રક્રિયાના અંતર્ગત ભાગ તરીકે સ્વીકારાયેલ છે, મૂળભૂત રીતે વર્ગશિક્ષણ સાથે સંકળાયેલ છે.

એકમ કસોટીઓ, શિક્ષક નિર્મિત અનૌપચારિક કસોટીઓ, સ્વાધ્યાયો, વિદ્યાર્થીની કચાશ પારખતી નિદાન કસોટીઓ વગેરે દ્વારા સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન હાથ ધરી શકાય. ટૂંકમાં કહીએ તો સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન વિષયવસ્તુની ચોક્કસ બાબતોના સંદર્ભમાં વિદ્યાર્થીઓનું પ્રવર્તમાન સિદ્ધિ સ્તર જાણવા માટે હાથ ધરાય છે. સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન એ સતત અને સર્વગ્રાહી રીતે ચાલતી અધ્યયન માટેના મૂલ્યાંકનની પ્રક્રિયા છે.

શાળાઓમાં વિદ્યાર્થીઓના સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન માટે યોજના તૈયાર કરતાં વિદ્યાર્થીઓના વિકાસના વિવિધ પાસાંને ધ્યાનમાં રાખી સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનની યોજનાને નીચેના જેવા ચાર વિભાગમાં વહેંચી શકાય:

- (1) બૌદ્ધિક બાબતોના અભ્યાસના વિષયોનું મૂલ્યાંકન
 - (2) શારીરિક ક્ષમતા, સ્વાસ્થ્ય અને ઉત્પાદક કૌશલ્યોનું મૂલ્યાંકન
 - (3) સામાજિક ગુણો, શક્તિઓ અને સમજનું મૂલ્યાંકન
 - (4) વિવિધપ્રકારનાં મૂલ્યો, વલણો, અભિરુચિઓ, પસંદગીઓ અને દષ્ટિકોણનું મૂલ્યાંકન
- ઉપરોક્ત વિભાગોને ધ્યાનમાં રાખી કયા વિભાગનું મૂલ્યાંકન કોણ કરશે, કઈ રીતે કરશે. વગેરે બાબતો શાળાના સમગ્ર શિક્ષકોની સક્રિય મદદ લઈ સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનની યોજના તૈયાર કરવી જોઈએ. આ યોજના અમલમાં મૂક્યા પછી તેમાં જણાઈ આવતી ઉણપો સુધારી દર વર્ષે સુધારા- વધારા સાથેની યોજના અપનાવવી જોઈએ.

સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન (SCE) બાબત માર્ગદર્શન

સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન (SCE) બાબત માર્ગદર્શન @ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સિદ્ધસર - ભાવનગર. સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન સંદર્ભે તાલીમમાં વારંવાર કેટલાંક પ્રશ્નો પુછવામાં આવતાં હોય છે તે બાબતે અહીં કેટલીક સ્પષ્ટતાઓ કરવામાં આવી છે.

પ્રશ્ન : નવી અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ જીસીઈઆરટી દ્વારા આપવામાં આવી છે તે કઈ રીતે ઉપયોગમાં લેવી ?

જવાબ : નવા પાઠ્યપુસ્તક સાથે તેમની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ પણ જીસીઈઆરટી દ્વારા તેમની વેબસાઈટ www.gcert.gujarat.gov.in પર મુકવામાં આવી છે . યાદ રાખીએ કે આ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ આદર્શ રીતે આપેલાં વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખીને બનાવવામાં આવી છે . આ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓમાં મુખ્ય નિષ્પત્તિ અને જરૂર મુજબ તેની પેટા અધ્યયન નિષ્પત્તિઓની યાદી આપવામાં આવી છે . સાથે જ જે - તે અધ્યયન નિષ્પત્તિનાં અધ્યયન - અધ્યાપન માટેની પ્રવૃત્તિ પણ આપવામાં આવી છે . જ્યારે પણ આપણે વિદ્યાર્થીને અધ્યયન - અધ્યાપનનાં અનુભવ પુરા પાડીએ તેમાં આ પ્રવૃત્તિઓ કરાવવાની છે.

પ્રશ્ન : પત્રક - A માટે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ કેવી રીતે પસંદ કરવી અને ક્યારે કરવી ?

જવાબ : પત્રક - A જેને આપણે રચનાત્મક મૂલ્યાંકન તરીકે ઓળખીએ છીએ . આ ★અનૌપચારિક★ મૂલ્યાંકન સ્વરૂપનાં માળખામાં સમાવિષ્ટ છે . જ્યારે અધ્યયન - અધ્યાપનની પ્રક્રિયા ચાલતી હોય તે દરમિયાન ★અનૌપચારિક★ રીતે ★જ★ જે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ ચકાસી શકાય તેમ હોય તેવી અધ્યયન નિષ્પત્તિઓને રચનાત્મક મૂલ્યાંકન માટે પસંદ કરી શકાય . આ અધ્યયન નિષ્પત્તિઓની પસંદગી અને મૂલ્યાંકન શિક્ષકની વિશિષ્ટ આવડત માંગી લે તેવું કામ છે . આ માટેની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ શિક્ષકે અગાઉથી જ સત્રારંભે નક્કી કરી લેવી જોઈએ જેથી જે - તે અધ્યયન નિષ્પત્તિનાં અધ્યાપન કાર્ય વખતે મૂલ્યાંકનનું આગોતરું આયોજન થઈ શકે અને સાતત્યતાપૂર્ણ મૂલ્યાંકન થઈ શકે .

પ્રશ્ન : જીસીઈઆરટી દ્વારા આપવામાં આવેલી અધ્યયન નિષ્પત્તિની યાદીમાં ૨૦ કરતાં વધારે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ આપવામાં આવી છે તો અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ કેમ લેવી ?

જવાબ : જીસીઈઆરટી દ્વારા જે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓની યાદી આપવામાં આવી છે તે અધ્યયન - અધ્યાપન માટેની યાદી છે . જ્યારે આપણે મહત્તમ ૨૦ અધ્યયન નિષ્પત્તિ લેવાની વાત કરીએ છીએ ત્યારે ધ્યાન રાખીએ કે આપણે અનૌપચારિક મૂલ્યાંકન પત્રક- A ની વાત કરીએ છીએ . અનૌપચારિક રીતે મૂલ્યાંકન થઈ શકે તેવી મહત્તમ ૨૦ પ્રતિનિધિરૂપ ક્ષમતા જ પત્રક -A માટે લેવાની છે .

પ્રશ્ન : એકમ કસોટીમાં આપવામાં આવેલી અધ્યયન નિષ્પત્તિઓનાં આધારે રચનાત્મક મૂલ્યાંકન પત્રક - A માં મૂલ્યાંકન નોંધ કરી શકાય ?

જવાબ : એકમ કસોટી નિશ્ચિત માળખામાં લેવામાં આવે છે . અને તે લેખિત પ્રકારની એટલે અૌપચારિક પ્રકારની કસોટી છે જ્યારે રચનાત્મક પત્રકમાં અનૌપચારિક મૂલ્યાંકનની વાત છે . એકમ કસોટી જે - તે એકમ અથવા એકમોનાં અંતે લેવામાં આવે છે જ્યારે રચનાત્મક મૂલ્યાંકન પત્રક - A સતત થતાં મૂલ્યાંકનનો ભાગ છે જે અધ્યયન - અધ્યાપન પ્રક્રિયા દરમિયાન થાય છે

પ્રશ્ન - રચનાત્મક મૂલ્યાંકન પત્રક - A માટે જે મૌખિક પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હોય તો તેનો આધાર કેવી રીતે રાખવો ?

અથવા પત્રક- A ના મૂલ્યાંકનનાં આધાર કેવી રીતે રાખવાં ?

જવાબ: અગાઉ એક પ્રશ્નના જવાબમાં વાત થઇ . રચનાત્મક મૂલ્યાંકનમાં એવી અધ્યયન નિષ્પત્તિઓની પસંદગી કરવામાં આવે છે જેનું મૂલ્યાંકન અનૌપચારિક રીતે કરવામાં આવતું હોય આ પ્રકારનાં મૂલ્યાંકન માટે શિક્ષકે આગોતરું આયોજન કરવું પડે તે પણ આપણે જાણ્યું . હવે વાત કરીએ આધારોની તો તમે જે - તે અધ્યયન નિષ્પત્તિ પત્રક - A માટે લીધી હોય તે માટે મૂલ્યાંકન પદ્ધતિનું આગોતરું આયોજન તો કર્યું જ હોય છે . આ આયોજન પણ તમારો આધાર બની શકે.

દૈનિકબુકમાં પણ મૂલ્યાંકન નોંધમાં તમે તે નોંધ્યું હશે . તમે રચનાત્મક મૂલ્યાંકન માટે કોઇ અનૌપચારિક ક્રિયાત્મક કસોટી નક્કી કરી હોય તો તેમાં વિદ્યાર્થીએ કરેલાં કામને આધાર તરીકે રાખી શકાય , મૌખિક પ્રશ્નોત્તરી અથવા ક્યારેક સામુહિક અનૌપચારિક મૂલ્યાંકન વખતે આધાર ન હોય તો ચાલી શકે પણ મૂલ્યાંકન સાતત્યતાપૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હોય તે જરૂરી છે . ઉદાહરણ તરીકે કોઇ એક અધ્યયન નિષ્પત્તિ માટે શિક્ષકશ્રી દ્વારા મૌખિક પ્રશ્નોત્તરી કરવામાં આવી હોય અને તેનાં આધારે રચનાત્મક પત્રક - A માં સિદ્ધિની નોંધ કરવામાં આવી હોય . હવે ફરીવાર જ્યારે અનૌપચારિક મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે ત્યારે અપવાદ અને સહજ અમુક વિદ્યાર્થી બાદ કરતાં બાકીનાં વિદ્યાર્થીઓ જવાબ આપી શકે તે આવશ્યક છે .

👉 [પરિપત્ર ડાઉનલોડ કરો](#)

માનનીય હરેશભાઈ ચૌધરી સાહેબનો રચનાત્મક મૂલ્યાંકન આધારિત વિડીયો જોવા [અહી ક્લિક કરો](#)

**સંદર્ભ : Guidance on Continuous and Comprehensive Assessment (SCE)
@ District Education and Training Bhavan, Sidsar – Bhavnagar**

ધ્યાનમાં રાખવાની વાત : અહી આપેલ પત્રક A અને નીચે આપેલ પ્રશ્નો એ ફક્ત નમુના રૂપ છે શિક્ષક મિત્રો તમે તમારા ઘોરણ માં વર્ગ ની પરિસ્થિતિ મુજબ અધ્યયન નિષ્પત્તિ માં બદલાવ કરી શકો છો..

શિક્ષણ સાગર એપ્લીકેશન ટીમ

STD 5 UNIT: ९. कैसा शोर ?

1. परिचित विषय पर साहजिक रूप से लिखते हैं ।

प्रश्न-1 (अ) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए।

(1) कौन-सी सब्जी कलगीदार होती है ?

उत्तर: _____

(2) कच्चे टमाटर का रंग कैसा होता है ?

उत्तर: _____

(3) कौन-सी सब्जियों का स्वाद कड़वा होता है ?

उत्तर: _____

(4) सभी सब्जियाँ किस सब्जी के बिना अधूरी हैं ?

उत्तर: _____

2. चित्र के आधार पर लेखन करते हैं ।

प्रश्न-1 (अ) दिए गए चित्र को देखकर हिन्दी और गुजराती में नाम लिखिए।

(01)

આલૂ
બટાટા

(02)

(03)

(04)

(05)

(06)

(07)

(08)

(09)

(10)

3.मुहावरों का अर्थ समझकर वाक्य में प्रयोग करते हैं।

प्रश्न: 1 भिन्न शब्द पर **O** कीजिए।

जैसे - ककड़ी, गाजर, बंदगोभी, (केला)

(1) कनेर, धनिया, गुलाब, चमेली

(2) मिर्च, अदरक, फूलगोभी, लहसून

(3) पपीता, मूली, आम, अनार

(4) पालक, गाजर, सेब, लौकी

(5) भिंडी, बंदगोभी, तुरई, केला

4.चित्र के आधार पर कहानी का कथन करते हैं ।

प्रश्न-1 नीचे दिए गए चित्र का वर्णन कीजिए।

STD 5 UNIT- 10 १०. सीखो

5.संज्ञा, विशेषण और क्रिया को पहचानते हैं ।

प्रश्न-1 (अ) सही वाक्यांश चुनकर पुरा वाक्य फिर से लिखिए।

(1) फूल हमें सिखाते हैं.....

(अ) शीश झुकाना।

(ब) नित हँसना।

(क) कोमल भाव बहाते रहना ।

(2) हवा के झोंके कहते हैं

(अ) मिलो और मिलाते रहो ।

(ब) कोमल भाव बहाते रहो।

(क) बढ़ते रहो।

(3) दूध और पानी हमें सिखाते हैं.....

(अ) मिलो और मिलाते रहो।

(ब) सबको छाया देना।

(क) सच्ची सेवा करना।

(4) लता और पेड़ कहते हैं.....

(अ) अँधेरा हरते रहो।

(ब) सबको गले लगाओ।

(क) सेवा करो।

(5) पृथ्वी कहती है.....

(अ) सच्ची सेवा करो।

(ब) जलते रहो।

(क) दुःख में धीरज रखना।

प्रश्न-1 (क) उचित विकल्प चुनकर () में क्रम लिखिए।

☐ 1. नित हँसना	- पृथ्वी
☐ 2. दुःख में धीरज धरना	- भौंरा
☐ 3. गाते रहना	- फूल
☐ 4. सच्ची सेवा करना	- पतझड़ के पेड़

6. एक वाक्य को अलग-अलग तरीकों से अभिव्यक्त करते हैं।

प्रश्न-1 कविता में से निम्नलिखित भावार्थवाली पंक्तियाँ ढूँढ़कर लिखिए।

(1) सुख हो या दुःख हो, हमें हमेशा हँसते रहना चाहिए।

(2) हमें हर एक प्राणी की सेवा करनी चाहिए ।

(3) हमें सदैव प्रगति करनी चाहिए।

प्रश्न-2 किससे क्या सीखें? सोचकर लिखिए।

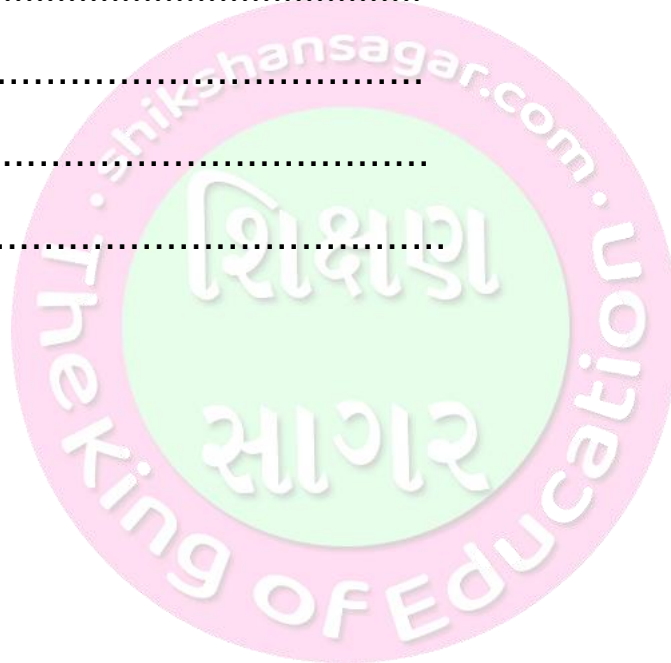
(1) दीपक से :-

(2) धुँ से

(3) मछली से

(4) जलधारा से

(5) पृथ्वी से

STD 5 UNIT- 11 ११. सच्चा बालक

7. परिचित विषय के बारे में साहजिक रूप से बोलते हैं ।

प्रश्न-1 (ब) शब्दसमूह के लिए एक शब्द लिखिए ।

(1) यात्रियों का समूह - _____

(2) सोने के सिक्के - _____

(3) सिले कपड़े के भीतर की तह - _____

प्रश्न-2 निम्नलिखित वाक्यों को कहानी के विकास क्रम में लिखिए।

- लड़के ने अपनी सदरी को फाड़कर उसमें छुपी अशरफियाँ निकाली।
- यह बालक बड़ा होकर महान सन्त हुआ ।
- एक डाकू की नज़र उस लड़के पर पड़ी।
- काफ़िला बगदाद की ओर जा रहा था ।
- डाकू लड़के का हाथ पकड़कर सरदार के पास ले गया ।

(1) _____

- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____

प्रश्न-3 सोचकर उत्तर लिखिए।

(1) सरदार के पूछने पर लड़के ने ऐसा क्यों कहा, “मेरे पास चालीस अशरफियाँ हैं।”

(2) सरदार ने डाकुओं से ऐसा क्यों कहा, “लुटा हुआ सामान वापस कर दो।”

(3) आप अब्दुल कादिर की जगह होते तो क्या करते ?

8. सरल शब्द एवं समानार्थी, विरुद्धार्थी शब्दों का वाक्य में प्रयोग करते हैं।

प्रश्न-1 निम्नलिखित शब्दों का उच्चारण करके फिर-से लिखिए ।

(1) प्रसिद्ध - _____	(7) संख्या - _____
(2) सच्चाई - _____	(8) हाँ - _____
(3) प्रतिज्ञा - _____	(9) कहाँ - _____
(4) अस्तर - _____	(10) अशरफियाँ - _____
(5) संकट - _____	(11) झूठ - _____
(6) सन्त - _____	(12) तुम्हें - _____

प्रश्न-2 कोष्ठक में से सही विलोम शब्द चुनकर विलोम शब्दों की जोड़ बनाकर वाक्य में प्रयोग कीजिए। (अप्रसिद्ध, पास, ईमानदार, छोटा, झूठ)

उदाहरण : प्रसिद्ध X अप्रसिद्ध

वाक्य : रामायण प्रसिद्ध ग्रंथ है।

वाक्य : यह स्थान अप्रसिद्ध होते हुए भी मनोहर है ।

(1) बड़ा X _____

वाक्य: _____

वाक्य: _____

(2) दूर X _____

वाक्य: _____

वाक्य: _____

(3) सच X _____

वाक्य: _____

वाक्य: _____

STD 5 UNIT- 12 १२. दुमदुमा गाँव के बच्चे

9. सरल प्रश्नों के मौखिक और लिखित उत्तर देते हैं ।

प्रश्न-1 (अ) निम्नलिखित प्रश्नों के सही उत्तर के सामने ☐ में

☐ का निशान कीजिए।

(1) 'पानी' शब्द का समानार्थी शब्द कौन-सा है ?

☐ नल ☐ जल ☐ बल ☐ बारी

(2) किस गाँव में हमेशा पानी की कमी रहती थी ?

☐ डमडमा ☐ रामगढ़ ☐ किशनगढ़ ☐ दुमदुमा

(3) खेतों में कौन-सी फसल लहलहाई ? -

☐ गेहूँ और बाजरा ☐ ज्वार और धान

☐ मक्का और धान ☐ गन्ना और अरहर

(4) बच्चे तालाब में क्या चाहते थे ?

☐ घुमना ☐ तैरना ☐ पढ़ना ☐ उड़ना

10. सरल वाक्यों का मातृभाषा में अनुवाद करते हैं।

प्रश्न-1 निम्नलिखित वाक्यों का मातृभाषा में अनुवाद कीजिए।

(1)) बच्चे पानी में खेलना चाहते थे ।

(2) मुझे गुलाब का फूल बहुत पसंद है।

(3)) જિયા પહલી કક્ષા મેં પઢતી હૈ ।

(4) બરસાત કે કારણ ખેતોં મેં પાની ભર ગયા।

(5) માહી કો ગાય બહુત પસંદ હૈ ।

11.સંકેત મેં કહી હુઈં બાત કો સમજાકર વિવરણ દેતે હૈં ।

પ્રશ્ન-1 ડચિત જોડ મિલાઈણ।

(1) પ્રવેશ નિષેધ

થોભો

STOP

(2) વૃત્તાકાર રસ્તા

પ્રવેશ બંધ

NO ENTRY

(3) આગે ચૌડા રાસ્તા હૈ ।

(4) ઠહરિણ

(5) સંકરા સેતુ

(6) સાઈકિલ નિષેધ

પ્રતિબંધ CYCLE PROHIBITED

આગળ પહોળો રસ્તો છે

ગોળાકાર રસ્તો ROUND

ABOUT

સાંકડો પુલ

ROUND ABOUT

प्रश्न-2 निम्नांकित कोष्ठक में से जलाशय के उचित उपयोग के सामने ☐ तथा अनुचित उपयोग के सामने x का चिह्न कीजिए।

क्रम	जलाशय का उपयोग	उचित	अनुचित उपयोग
(1)	जलाशय में से पानी भरना		
(2)	जलाशय में नहाना		
(3)	जलाशय में कपड़े धोना		
(4)	जलाशय में पशुओं को नहलाना		
(5)	जलाशय में पशुओं को पानी पिलाना		
(6)	जलाशय के पानी से खेतों की सिंचाई		
(7)	जलाशय के पानी को मोटरपंप के जरिए गाँव के घरों में पहुँचाना ।		
(8)	जलाशय के पानी में ट्रैक्टर, मोटर-साइकिल, जीप जैसे साधनों को धोना ।		

STD 5 UNIT- 13 १३. स्वच्छता

12. परिचित परिस्थितियों में सामान्य सूचनाओं को सुनकर और पढ़कर समझते हैं।

प्रश्न-1 सही विकल्प चुनकर ☐ में ☐ का निशान कीजिए।

(1) रोग किस कारण फैलते हैं ?

स्वच्छता से ☐ गंदगी से ☐ दवाइयाँ से ☐ डॉक्टर द्वारा ☐

(2) हमें कूड़ा कहाँ डालना चाहिए ?

घर में ☐ सड़क पर ☐ नाली में ☐ कूड़ेदान में ☐

(3) बच्चों द्वारा किसके मोहल्ले की सफाई की गई ?

रबिया के ☐ अजय के ☐ अध्यापक के ☐ मोहन के ☐

(4) नालियों में पानी क्यों रुका हुआ है ?

कूड़े के कारण ☐ बारिश होने के कारण ☐

केले के छिलके के कारण ☐ नालियों के टूटने के कारण ☐

(5) गंदगी किसकी जड़ है ?

पीड़ा की ☐ रोगों की ☐ तंदुरस्ती की ☐ स्वच्छता ☐

प्रश्न-2 निम्नलिखित विषय पर निबंध लिखिए ।

(1) मेरी पाठशाला

(2) मेरा दोस्त

13. दृश्य या घटना को देखकर वर्णन करते हैं।

प्रश्न-1 सही व्यवहार के आगे ☐ का और गलत व्यवहार के आगे x का निशान कीजिए।

(1) भावेश कूड़ा कूड़ेदान में नहीं डालता। ☐

(2) आस्मिन खाने से पहले हाथ धोती है। ☐

(3) प्रीति नियमित ब्रश करती है। ☐

(4) परेश मैदान में इधर उधर थूकता है। ☐

(5) सागर स्वच्छ होकर नियमित पाठशाला जाता है।

प्रश्न-2 नीचे दिए गए विशेषणों का वाक्य में प्रयोग कीजिए।

उदाहरण: सुंदर

वाक्य : बाग में सुंदर फूल खिले हैं।

(1) अच्छा

वाक्य: _____

(2) कोमल

वाक्य: _____

(3) लाल

वाक्य: _____

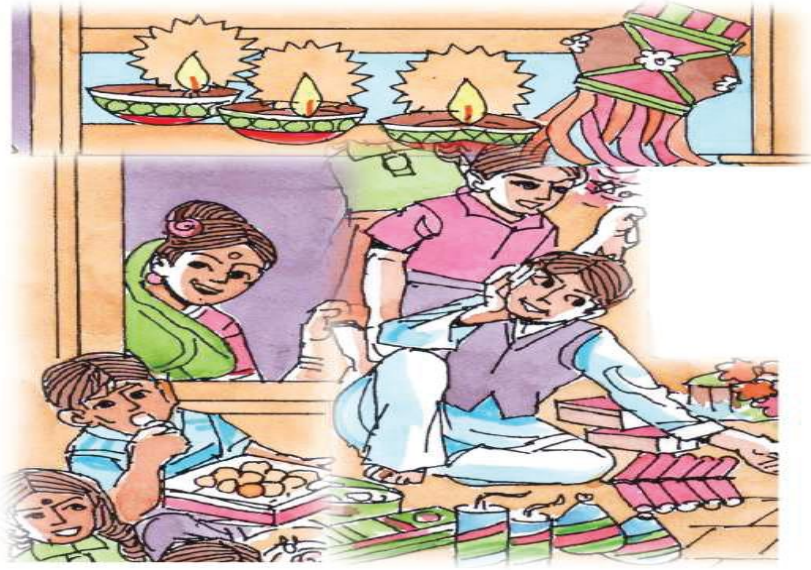
(4) बड़ा

वाक्य: _____

प्रश्न- 3 दिए गए चित्र का वर्णन लिखिए।

STD 5 UNIT 14 १४. हम भारत की शान हैं !

14. दी गई परिस्थिति के बारे में सोचकर अपनी राय देते हैं।

प्रश्न-1 (अ) निम्नलिखित प्रश्नों के सही उत्तर के सामने में ☐ का निशान कीजिए।

(1) भारत की शान कौन हैं ?

जवान ☐ प्राणी ☐ बच्चे ☐ स्त्रियाँ ☐

(2) 'बगिया' शब्द का समानार्थी शब्द कौन-सा है ?

चा ☐ आकाश ☐ फूलों की माला ☐ गुलाब ☐

(3) 'धरती' शब्द का विरोधी शब्द कौन-सा है ?

समान ☐ क्षितिज ☐ बादल ☐ भूमि ☐

(4) खुशबू कौन फैलाता है ?

प्राणी ☐ पक्षी ☐ फल ☐ फूल ☐

प्रश्न-2 इस कविता में बच्चे देश की शान बढ़ाने के लिए क्या करेंगे - यह बताया है। आप भी देश की शान बढ़ाने के लिए कुछ न कुछ करने को सोचते होंगे। लिखिए कि आप देश की तरक्की के लिए क्याक्या करेंगे?

15. एक वाक्य को अलग-अलग तरीकों से अभिव्यक्त करते हैं ।

प्रश्न-1 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

(1) हमारे देश का भविष्य कौन हैं ?

(2) “हमसे ही है धरती सारी, फैला यह आसमान है।” इस काव्य पंक्ति में हमसे' अर्थात् कौन है ?

(3) हम कैसे आगे बढ़ सकते हैं ?

(4) बगिया में कौन-कौन से फूल होते हैं ?

प्रश्न-2 निम्नलिखित शब्द के समानार्थी शब्द लिखकर उसका वाक्य में प्रयोग कीजिए।

उदाहरण : आसमान आकाश

वाक्य प्रयोग : आसमान में बादल छाए हैं।

(1) बगिया : _____

वाक्य प्रयोग : _____

(2) शान : _____

वाक्य प्रयोग : _____

(3) खुशबू : _____

वाक्य प्रयोग : _____

STD 5 UNIT 15 १५. खरगोश और हाथी

16. सरल प्रश्नों के मौखिक और लिखित उत्तर देते हैं।

प्रश्न-1 (अ) सही विकल्प चुनकर ☐ में ☐ का निशान कीजिए।

(1) खरगोश कहाँ रहते थे ?

पेड़ पर ☐ झील के किनारे ☐ गाँव में ☐ नदी किनारे ☐

(2) 'बंधु' शब्द का समानार्थी शब्द बताइए।

भाई ☐ चाचा ☐ पिताजी ☐ दादा ☐

(3) किस मुहावरे का अर्थ 'अत्यंत खुश होना' होता है ?

ऊँचे चढ़ना ☐ अभिवादन करना ☐ लाल-पीला होना ☐ फूला न समाना ☐

(4) हाथी से बहुत प्यार करते हैं।

पेड़ ☐ पानी ☐ केले ☐ जंगल ☐

(5) चंदामामा रात को कहाँ आते हैं ?

समान में ☐ सरोवर में ☐ धरती पर ☐ खेत में ☐

(6) हाथी किस के सहारे पानी में नहाते हैं ?

पैर ☐ पूँछ ☐ शरीर ☐ सूँड ☐

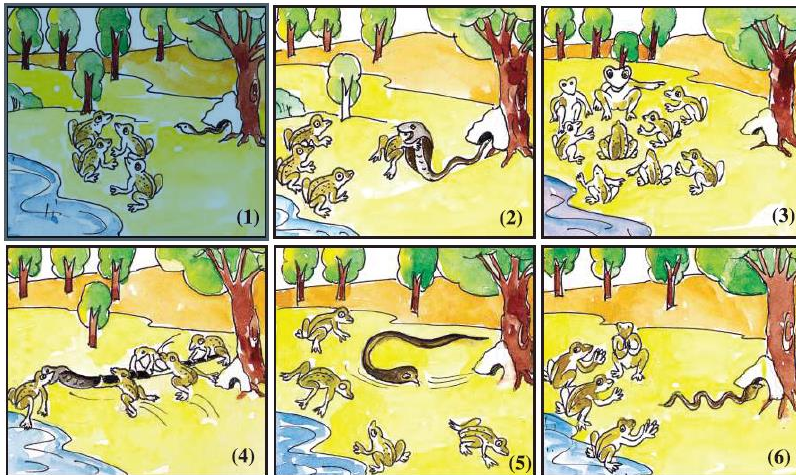

प्रश्न-2 सही शब्दों की जोड़ मिलाइए।

(अ)	(ब)
☐ सरोवर	(1) नज़दीक
☐ क्षमा	(2) छेद
☐ समीप	(3) जंगल
☐ गज	(4) दबाना
☐ वन	(5) माफ़ी
☐ कुचलना	(6) मुलायम
☐ सुराख	(7) झील
☐ गुस्सा	(8) हाथी
☐ कोमल	(9) क्रोध

17. चित्र का अवलोकन करके भेद ढूँढते हैं ।

प्रश्न -1 चित्रों के आधार पर कहानी लिखिए।

प्रश्न-2 गुजराती में अनुवाद कीजिए।

(1) सरोवर के किनारे गीली जमीन थी।

(2) हम चाँद के भानजे हैं।

(3) हाथियों के झुंड में कुछ शरारती हाथी थे।

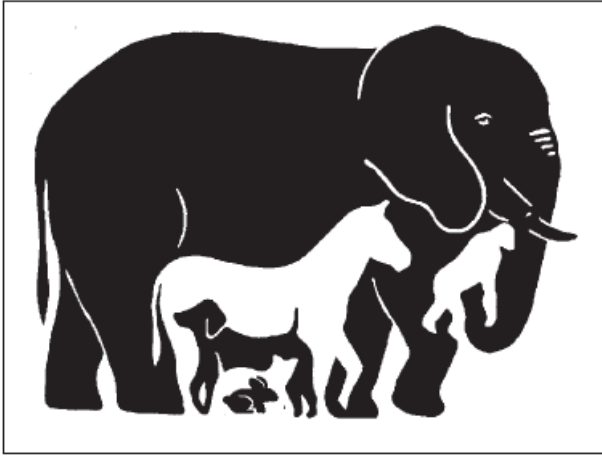
(4) खरगोशों के सरदार ने एक उपाय सोचा।

इतना कीजिए

नीचे दिए गए चित्र में कितने प्राणी हैं, गिनिए और उनके नाम बताइए।

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____
- (6) _____

प्रश्न-3 दोनों चित्र देखकर उनके बीच का भेद स्पष्ट करते हुए छः अंतर बताइए और लिखिए।

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____
- (4) _____
- (5) _____
- (6) _____

18. छात्र में निर्णयशक्ति, स्वजागृति, प्रभावी सम्प्रेषण जैसे जीवन कौशल विकसित करते हैं

प्रश्न-1 सही शब्दों की जोड़ मिलाइए।

(अ)	(ब)
☐ सरोवर	(1) नज़दीक
☐ क्षमा	(2) छेद
☐ समीप	(3) जंगल
☐ गज	(4) दबाना
☐ वन	(5) माफ़ी
☐ कुचलना	(6) मुलायम
☐ सुराख	(7) झील
☐ गुस्सा	(8) हाथी
☐ कोमल	(9) क्रोध

STD 5 UNIT 16 १६. पहेलियाँ इस इकाई में हम सीखेंगे।

19. गीत, सरल कविता, पहेलियाँ, परिचित बाल कहानी और चुटकुले सुनकर और पढ़कर समझते हैं ।

प्रश्न-1 पहेलियों का उत्तर ढूँढकर उसका क्रम ७ में लिखिए।

(अ)

७ पहाड़ है पर पत्थर नहीं,
नदी है पर जल नहीं,

शहर है पर जीव नहीं,
जंगल है पर पेड़ नहीं।

७ तीन अक्षर का मेरा नाम,
सिर के ऊपर मेरा स्थान,
अंत कटे तो पग बन जाऊँ,
मध्य कटे तो पड़ी रहूँ।

७ गोल गोल घर है मेरा,
हर कमरे में रस,
ज्योंहीं मुँह में रखोगे,
हो जाओगे मस्त ।

७ कागज़ का घोड़ा,
धागे की लगाम,
छोड़ दे धागा,

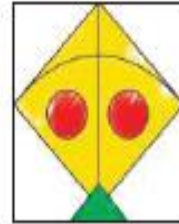
(ब)

(1)

पगड़ी

(2)

पतंग

(3)

मानचित्र

(4)

पेड़

(5)

जलेबी

तो करे सलाम ।

⑥ धरती में मैं पैर छिपाता,
आसमान में शीश उठाता,
टिकता हूँ पर चल नहीं पाता,
पैरों से हूँ भोजन खाता।

प्रश्न - 2 चित्र के आधार पर रिक्त स्थान में शब्दों की सूची लिखिए ।

(1)

(2)

20. सरल शब्द एवं समानार्थी, विरुद्धार्थी शब्दों का वाक्य में प्रयोग करते हैं।

प्रश्न-1 विरुद्धार्थी शब्द देकर उसका वाक्य में प्रयोग कीजिये

उदा. धरती ☐ आसमान

मूल शब्द : हम धरती पर रहते हैं ।

विलोम शब्द : हम आसमान पर नहि रहते हैं ।

(1) उठाता ☐ _____

मूल शब्द : _____

विरुद्धार्थी शब्द : _____

(2) ऊपर ☐ _____

मूल शब्द : _____

विरुद्धार्थी शब्द : _____

(3) शुरुआत ☐ _____

मूल शब्द : _____

विरुद्धार्थी शब्द : _____

(4) शहर ☐ _____

मूल शब्द : _____

विरुद्धार्थी शब्द : _____

प्रश्न-2 समानार्थी शब्द देकर उसका वाक्य में प्रयोग कीजिये ।

उदाहरण : मे हररोज दुध पीती हू ।

मे हमेशा दुध पीती हू ।

(1) पहाड़ :- _____

मूल शब्द : _____

समानार्थी शब्द : _____

(2) पेड़ :- _____

मूल शब्द : _____

समानार्थी शब्द : _____

(3) धरती :- _____

मूल शब्द : _____

समानार्थी शब्द : _____

(4) शिश :- _____

मूल शब्द : _____

समानार्थी शब्द : _____

શિક્ષણ સાગર

આપું તમામ ધોરણનું વિષય વાઈઝ અધ્યયન
નિષ્પત્તિ આધારિત પ્રશ્નો માટે નીચે આપેલ
ધોરણ સામે ક્લિક કરો.

ધોરણ – ૩

[CLICK HERE](#)

ધોરણ – ૪

[CLICK HERE](#)

ધોરણ – ૫

[CLICK HERE](#)

ધોરણ – ૬

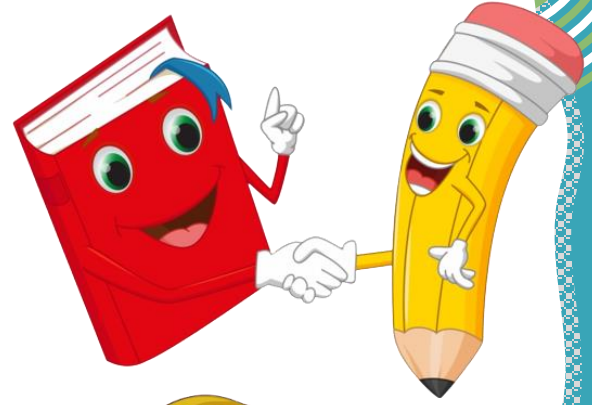
[CLICK HERE](#)

ધોરણ – ૭

[CLICK HERE](#)

ધોરણ – ૮

[CLICK HERE](#)

SHIKSHAN SAGAR

(શિક્ષણ સાગર)

એપ્લીકેશન ની વિશેષતા

આ એપ્લીકેશન મુખ્ય ત્રણ
વિભાગમાં વહેંચવામાં આવી છે .

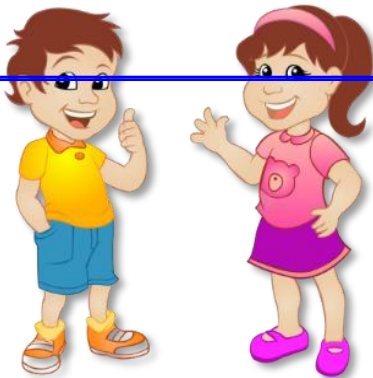
૧. ટીચર ૨. વિદ્યાર્થી
૩. ટીચર હેલ્પ ડેસ્ક

ટીચર – ઓનલાઈન હાજરી, MDM
હાજરી, SAS ગુજરાત, ગુણોત્સવ પોર્ટલ,
જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટ, GSHALA લોગીન,
આધાર ડાયઝ એન્ટ્રી, શિષ્યવૃત્તિ
ઓનલાઈન હાજરી, ખેલ મહાકુંભ એન્ટ્રી,
ઈન્સ્પાયર એવોર્ડ એન્ટ્રી, CPF ચેક કરો,
ઓનલાઈન PLI – LIC ભરો .

અમારા શિક્ષણ સાગર
વોટ્સઅપ ગ્રુપમાં જોઈન
થાઓ.

શિક્ષણ સાગર
JOIN GROUP

વિદ્યાર્થી – પાઠ્યપુસ્તક , પાઠ આયોજન , શિક્ષક
આવૃત્તિ , સ્વ અધ્યયનપાઠી , ઓનલાઈન MCQ , યુનિટ
ટેસ્ટ , એકમનું સ્વાધ્યાય , MP3 કાવ્ય , અધ્યયન
નિષ્પત્તી , અધ્યયન નિષ્પત્તી આધારિત પ્રશ્નો , સંદર્ભ
સાહિત્ય અને આ બધું પાઠ વાઈઝ

ટીચર હેલ્પ ડેસ્ક – શિક્ષક ઉપયોગી
મટેરિયલ્સ , તમારું બનાવેલું મટેરિયલ્સ
અમને આપો , તમારે જે મટેરિયલ્સ જોઈએ
તે અમને કહો , મૂંઝવણ અને માર્ગદર્શન .

અમારા શિક્ષણ સાગર એપ્લીકેશન
પ્લે-સ્ટોર માંથી ડાઉનલોડ કરો.

JOIN
શિક્ષણ સાગર
APPLICATION